

KAKO SE IZOGNEMO NAKUPU DVOJNIC

JOŽE ŽUZEK

Strokovnjaki, kot so Fr. Milkau, A. Graesel, H. Kunze (glej primere 1—3) in drugi, precej razpravljajo o vidikih, ki jih naj bi knjižničar upošteval pri nabavni politiki, manj pa govorijo o tehnični izvedbi nakupov in o evidenci prirastka fonda pred inventarizacijo. In če evidence ni, se pojavijo dvojnice.

Vsaka študijska, znanstvena in strokovna knjižnica bi morala, da se izogne nabavi dvojnic, še pred inventarizacijo voditi natančno evidenco o nakupih, zamenah in darovih, narodna knjižnica pa še evidenco o obveznih primerkih. Čim večja je knjižnica, tem koristneje in nujneje bi ji morale biti pomožne evidenčne kartoteke, kajti hitre evidence nam inventarna knjiga ne more nadomestiti, saj se vanjo vpisuje prirastek po vrsti, kot pač prihaja v knjižnico. Na abecedni katalog pa se tudi ne moremo povsem zanesti, ker vanj prihajajo kartotečni listi v večjih knjižnicah zelo pozno, včasih celo po enem letu.

Za evidenco pred inventarizacijo naj bi služile v glavnem vsaj tri pomožne kartoteke, in sicer:

1. Kartoteka naročenih publikacij (nakupov in zamen).
2. Kartoteka došlih publikacij (nakupov, zamen in darov).
3. Kartoteka nezaključenih del in serij.

Večje knjižnice po svetu in tudi že pri nas pa vodijo zaradi upravne administracije, računovodstva in statistike še druge pomožne kartoteke v zvezi z nakupi, zamenami in darovi.

Kartotečni list (zadostuje internacionalni format 75 mm × 125 mm) naročene publikacije naj bi imel vse tiste podatke, ki so potrebni pri naročilu, n. pr.:

Primer 1: NAKUP , Naroč. DZS
1-5-58

HANDBUCH

der Bibliothekswissenschaft. Begr. v. Fr. Milkau. 2., verm.
u. verb. Aufl. Hg. v. G. Leyh.
Wiesbaden, O. Harrassowitz 1952 —
Lfg 1 in nadaljnje.

Lfg DM 25.—

Primer 2: ZAMENA

Z: Dt. Büch. Lpzg
14-8-58

KUNZE, H.:

Bibliotheksverwaltungslehre.
Leipzig, VEB Harrassowitz 1956.
(Lehrbücher f. d. Nachwuchs an wissenschaftl. Biblioth. 1)

Ko naročena publikacija dospe, se porabi za kartoteko došlih publikacij v primeru nakupa naročniški kartotečni list in v primeru zamene zamenjalni kartotečni list. Še pred premestitvijo listov iz ene v drugo kartoteko se na naročniški list pripiše spodaj:

Lfg 1. dob. 21-8-58 za din 3680.—
plač. z rač. št. 503 25-8-58.

na zamenjski list pa samo:

Došlo 10-9-58.

V kartoteko došlih publikacij se uvrsti tudi kartotečni list darovane publikacije, n. pr.:

Primer 3: DAR

GRAESEL, A.:

Handbuch der Bibliothekslehre. 2., voll., umgearb. Aufl.
der »Grundzüge der Bibliothekslehre, Neub. v. J. Petzholdts
Katechismus der Bibliothekslehre«.

Leipzig, J. J. Weber 1902.

Dar: Šlebinger, Gornja Radgona 22-7-56.

Če imamo opravka z nezaključenim delom ali delom v seriji, napravimo poseben kartotečen list za kartoteko nezaključenih del, ki jo vodimo posebej, toda le za tista dela serije, ki jih imamo namen izpopolnjevati oziroma nadaljevati, n. pr.:

Primer 4:

SLAVISTIC

(Printings and Reprintings.

Ed. by C. H. v. Schoonenveld.

The Hague, Mouton & Co. 1954 —

2. Weintrub, W.: The Poetry of Adam Mickiewicz. 1954.

Naročniškega kartotečnega lista nezaključenega dela ne premestimo v kartoteko došlih publikacij, ampak ga pustimo v naročniški kartoteki, ker delo še ni v celoti dobavljeno. V primeru pa, da je neka publikacija izšla v seriji, premestimo kartotečni list te publikacije v kartoteko došlih publikacij, na kartotečni list serijske kartoteke pa pripišemo dospeli zvezek serije.

Kartotečni listi vseh treh kartotek so urejeni po abecednem redu piscev oziroma naslovov anonimnih del. Čim hočemo pridobiti (kupiti ali zamenjati) neko publikacijo, pogledamo najprej naročniško kartoteko, če že ni morda naročena, potem še v kartoteko došlih publikacij, če ni celo že dobavljena. Če je delo izšlo pred začetkom vodenja kartotek, opravimo kontrolo še v matičnem abecednem katalogu. Na ta način se izognemo nabavi dvojnic tistih publikacij, ki so v katalogizaciji.

Pri vsem tem tehničnem delu je važno, da se pri prepisih naslovov (za nakup, zameno in darove), kadar se publikacije predlagajo v nakup ali naročajo in kadar po prejemu izpisujemo kartotečne liste, točno držimo pravil za katalogizacijo. Opuščamo pa kazalke, pregledne in začasne liste.

Če kartoteke vestno vodimo, ne bomo duplirali publikacij. Dvojnica pa se ne moremo izogniti, če knjižnica prejme publikacijo v dar med tem, ko je bila že naročena, in enako, če pride publikacija v zameno, ne da bi jo želeli.

TEMELJNA KNJIŽNA ZALOGA V LJUDSKI KNJIŽNICI

MARA SLAJPAH

Vprašanje izbora knjig, ki naj tvorijo osnovno zalogo ljudske knjižnice, je eno najtežjih in najvažnejših, ki jih mora knjižničar rešiti. Saj sta bodočnost in uspeh knjižnice odvisna prav od temeljne zaloge knjig.

Kaj je temeljna zaloga neke knjižnice?

1. Temeljna zaloga knjižnice, ki že obstaja več časa, je zbirka publikacij, ki je nastala v preteklosti.

2. Pri knjižnici, ki jo na novo ustanavljamo, je temeljna zaloga prvi večji knjižni nakup ali dar. Tako na primer sestavljajo temeljno zalogo Delavske knjižnice v Ljubljani, ki jo je l. 1926 ustanovila Delavska zbornica za Slovenijo, knjige delavskega prosvetnega društva Svoboda v Ljubljani in knjige ljubljanske podružnice zveze grafičnih delavcev.

Natančnega »recepta«, kako naj sestavimo temeljno zalogo ljudske knjižnice, ni mogoče predpisati, ker imamo kljub istim osnovnim nalogam ljudskih knjižnic mnogo raznih variacij glede na socialne, gospodarske in kulturne razmere kraja, v katerem knjižnica deluje, in glede na različne sloje bralcev. Ako še upoštevamo čisto praktično stran, to je ozir na finančna sredstva, in ako upoštevamo, da niso realne potrebe knjižnic vedno enake, tedaj še bolj spoznamo, kako skrbno mora knjižničar izbirati knjige za temeljno zalogo in za nadaljnje nakupe, s katerimi bo temeljno zalogo načrtno in enakomerno izpopolnjeval, in da ne bi smel po nepotrebnem kupiti niti ene knjige, ki knjižnici ni potrebna, ali slabše knjige, kadar ima na razpolago vrednejšo knjigo podobne vsebine. Vendar poznamo pri izboru knjig za temeljno knjižno zalogo kljub navedenim razlikam nekatere splošne smernice, ki veljajo za knjižničarja v velikih in manjših ljudskih knjižnicah.